Vanhustyön keskusliitto
CENTRALFÖRBUNDET FÖR DE GAMLAS VÄL RY

Eduskunnan Ympäristövaliokunta

Viite: Asiantuntijapyyntö asiassa (HE 227/2016 vp). Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi avustuksista erityisryhmien asunto-olojen parantamiseksi annetun lain, vuokra-asuntolainojen ja asumisoikeustalolainojen korkotuesta annetun lain 11 §:n sekä aravarajoituslain 4 §:n muuttamisesta.

Asia: Vanhustyön keskusliitto - Centralförbundet för de gamlas väl ry lausunto

Viitaten kutsuun tulla kuultavaksi Vanhustyön keskusliitto – Centralförbundet för de gamlas väl ry esittää kunnioittavasti seuraavaa:

Vanhustyön keskusliitto (VTKL) kiittää kutsusta tulla kuulluksi eduskunnan ympäristövaliokunnassa vanhuusalan palveluja tuottavien järjestöjen suurimpana edunvalvojana, jonka jäseninä ovat myös kaikki suurimmat eläkeläisjärjestöt ja merkittävät kansalais- ja potilasjärjestöt. Täten keskusliiton näkemyksissä heijastuu sekä laajalti ikääntyneiden ihmisten arvokkaan vanhuuden odotukset, että myös paikallistason palveluja tuottavien järjestöjen näkemykset.

Ikäihmisten asumisen kehittämisohjelma (YM) on ansiokkaasti tuonut esiin ikääntyneen väestön asumistarpeet lähitulevaisuudessa. Aiemmissa selvityksissä on myös tuotu esiin, että asuntojen korjaaminen tulee edullisemmaksi, kuin siirtyminen ennen aikaisesti laitoshoitoa pitkälti korvaavaan tehostettuun palveluasumiseen. Korjausavustuksia lisäämällä on mahdollisuus saavuttaa huomattavia säästöjä. Asuntojen korjaukset esteettömiksi sekä teknologian nykyistä laajempi hyödyntäminen mahdollistavat sen, että ikääntyneet ihmiset voivat asua omassa kodissaan mahdollisimman pitkään. Tämä on hallituksen käynnistämän kärkihankkeen ”Kehitetään ikäihmisten kotihoitoa sekä kaikenikäisten omaishoitoa” keskeisin periaate.

Vanhustyön keskusliitto (VTKL) pitää pääsääntöisesti hyvänä esitettyjä muutoksia avustuksista erityisryhmien asunto-olojen parantamiseksi annettuun lakiin, jossa esityksen mukaisilla muutoksilla mahdollistetaan avustusten myöntäminen tiloihin, joita voivat käyttää myös palvelutalojen ulkopuoliset käyttäjät. Tämä mahdollistaa esteettömien tilojen yhteiskäytön myös eri erityisryhmien kesken.

VTKL pitää hyvänä, että avustuksensaajalle voidaan erityistilanteessa hakemuksesta tai ilmoitusmenettelyin myöntää tarvittaessa lupa, että asuntoja voidaan osoittaa myös kokonaan toiselle erityisryhmälle, jolla on samat palvelu- ja tilatarpeet ja siten estää asuntojen vajaakäyttö. Sosiaali- ja terveyspalvelujen tuottamisessa ja valvonnassa suunnitteilla olevat uudistukset puoltavat ilmoitusmenettelyn käyttöä. Em. asumisratkaisut auttavat osaltaan iäkkäitä

erityisryhmiin kuuluvia henkilöitä integroitumaan osaksi yhteisöä. Lisäksi sillä voi olla myönteisiä vaikutuksia aiemmin avustusta saaneille palvelutaloille, joilla on jo vajaakäyttöä esim. pienillä paikkakunnilla tai maaseudulla.

VTKL pitää lisäksi myönteisenä sitä, että avustuksensaajan on mahdollista hakea kiinteistön/tilan käyttötarkoituksesta vapautusta erityistilanteissa. Säännöksiä yksinkertaistamalla vajaakäytöllä olevat tilat on mahdollista täyttää nykyistä nopeammin. Tämä vastaa sekä eri elämäntilanteissa olevien ihmisten tarpeisiin, palvelujen tuottajien tarkoituksenmukaiseen toiminnan ylläpitämiseen että yhteiskunnan voimavarojen tehokkaaseen käyttämiseen.

Asuminen palvelutalossa edellyttäisi jatkossa aina huoneenvuokralain mukaista vuokrasopimusta paitsi silloin, kun on kyse erityistä hoitoa ja huolenpitoa tarvitsevien henkilöiden lyhytaikaisesta intervallityyppisestä asumisesta, joka on suunniteltu rajattavaksi kolmeksi kuukaudeksi. Lisäksi on suunniteltu, että siirtymäaika vuokrasopimusten laatimiseksi vanhojen asiakkaiden kanssa olisi yksi vuosi.

Kuntien palvelujen rakennemuutosten eri vaiheista johtuen joissakin palvelutaloissa toteutetaan hoitoa iäkkäiden ihmisten laitoshoidon kriteerein. Palvelutalojen toimilupiin liittyvien muutosten vaatimaan aikaan nähden vuoden siirtymäaika on liian lyhyt. Joissakin tapauksissa muutos voi edellyttää lisäksi yhdistyksen sääntöjen muutosta.

Lisäksi palvelutaloissa on myös sotainvalidien laitoshuoltoa, jossa ei vuokrasopimuksia ole laadittu. Jo avustetuissa palvelutaloissa tulisi taata mahdollisuus asukkaiden pääsy heidän toimintakykyisyytensä ja mahdollisen palvelutarpeen edellyttämään ja mm. asunnon sijaintiin liittyvien toiveittensa mukaiseen asuntoon. Vuoden siirtymäaikaa voidaan pitää tavoitteena, mutta takarajaksi tulisi em. perustein ottaa puolentoista tai kahden vuoden siirtymäaika vuokrasopimusten tekemiseen sekä edunvalvonnan hakemiseen tarvittaessa.

Lisäksi tulee varmistaa, ettei huoneenvuokralain mukainen vuokrasopimus aiheuta jo avustettujen palvelutalojen tiloille muutostarpeita (tilojen käyttötarkoituksen muutos). Jos edellytetään huomattavia muutoksia niin niihin tulisi olla mahdollisuus saada nopeasti ja joustavasti ARA rahoitusta.

Aluehallintoviranomaisten lupakäytäntöjen tulisi mahdollistaa jatkossa erityisryhmien yhtaikaisen yhteistilojen käyttömahdollisuuden sekä, että eri erityisryhmät voivat tilanteen niin vaatiessa (vuokra-asuntojen vajaakäytön estäminen) joustavasti asua samassa palvelutalossa yhtaikaisesti.

Vuokra-asumisen lisääminen ikääntyneiden ihmisten keskuudessa laitoshoitoa korvaavana palveluna edellyttää sitä, että asumiskuluihin on edelleen saatavilla KELAn tukea niin, ettei ikääntyneen ihmisen tarvitsisi eläkkeen hakea perustoimeentulotukea. Asukkailla tulee olla varaa huolehtia asumisen edellyttämästä voimassaolevasta irtaimiston vakuutusmaksuista.

VTKL pitää myös tärkeänä, että kunnat velvoitetaan hyödyntämään alueelle rakennettavia yhteistiloja oman rakentamisen sijaan. Siten varmistettaisiin, että esim. palvelutalojen yhteyteen rakennettavien yhteisten palvelutilojen käytöstä on alueen kunnan/maakunnan strategiassa pitkäkestoinen suunnitelma. Ulkopuolisia käyttäjiä palvelevat, hyvinvointia ja kotona asumista edistävät yhteistilat hyödyttävät koko kuntaa. Yhteistilat tarjoavat lähiympäristön ikääntyville toimintakykyä, osallistumista, kuntoutumista, hyvinvointia ja terveyttä edistävää toimintaa.

Helsingissä, marraskuun 14 päivänä 2016

Vanhustyön Keskusliitto - Centralförbundet för de gamlas väl ry